

FORSLAG TIL DRIFTSMODELL FOR BREIVOLL GÅRD:

Breivoll Gård

Senter for Natur, Kultur og Helse i Follo

Prospektet er utarbeidet av foreningen Breivolls Venner

Rikke Soligard (Red.)

28.12.2012

Innhold

1.0 Forord	3
2.0 Breivoll NaKuHel – Konseptsammendrag.....	4
2.1 Innledning.....	4
2.2. Bakgrunn	4
2.3 NaKuHel - vårt driftsalternativ for Breivoll Gård	4
2.4 Samarbeidspartnere og kommunens rolle.....	5
2.5 Økonomi	5
2.6 Tidsplan	5
3.0 Historikk.....	6
3.1 For allmennheten	6
3.2 Utleiehistorikk	6
3.3 BKM vil kjøpe gården.....	7
3.4 Ønske som nye driftsalternativer	7
3.5 Drømmevalget.....	8
3.6 Breivolls Venner	8
3.7 Innbyggerinitiativet	9
3.8 Offentlig formål	9
4.0 NaKuHel-konseptet	11
4.1 Bakgrunn	11
4.2 Etablering	11
4.3 NaKuHel- senteret i Asker	12
Senterets visjon	12
NaKuHel-gruppene	12
Smia KulturKafé.....	12
Økonomi	12
Organisering	13
4.4 Asker-ordførers lovord:.....	13
5.0 NaKuHel Follo - Vårt driftsalternativ for Breivoll gård	14
5.1 Organisering	14

5.2 Frivillighetsentral.....	15
5.3 Samarbeidspartnere.....	16
5.4 Ås kommunes rolle.....	16
5.5 Aktiviteter og tilbud.....	17
Kafeen – Gårdens hjerte!	17
NaKuHel-gruppene	17
Gårdsdrift	18
Barnehage.....	19
Friluftsliv	19
Kulturaktiviteter	19
Arbeidsmarkedstiltak m.m.	20
5.6 Samarbeid med BKM.....	20
5.7 Tidsperspektiv	21
5.8 Økonomi.....	21
Utkast til budsjett første driftsår – 2018.....	22
Plan for opparbeidelse av startkapital i perioden 2013-2018.....	23
5.9 Skjøtsel av bygningsmassen	24
6.0 Vår begrunnelse	26
6.1 Breivoll NaKuHel i et folkehelseperspektiv	26
Ås kommunes folkehelseprofil 2012	27
Kommunens ansvar i folkehelsearbeidet	27
Natur- og friluftslivsaktiviteters effekt på folkehelsa.....	28
Breivolls betydning som natur- og friluftareal.....	29
Kulturaktiviteters effekt på folkehelsa.....	30
7.0 Etterord	31
8.0 Kildemateriell	32

1.0 Forord

Foreningen Breivolls Venner ble etablert etter initiativ fra Ås Begeistringsetat. Ås Begeistringsetat er en idealistisk forening som gjennom begeistringsskapende prosjekter jobber for å øke fellesskapsfølelsen og engasjementet for lokalsamfunnet.

Begeistringsetaten skal gjennom sitt arbeid:

- Synliggjøre muligheten den enkelte har til å påvirke.
- Styrke fellesskaps- og tilhørighetsfølelsen.
- Skape meningsfylt aktivitet som gir glede til mange.
- Bygge nye fellesskapsarenaer.
- Inspirere til handling og økt positiv aktivitet.

I 2010 åpnet Begeistringsetaten drømmebanken i Nordby, banken der innskuddene handler om mye mer enn kroner og ører. Innbyggerne i bygda satte inn drømmer de hadde for eget bosted, og gjennom drømmevalget fant vi fram til den drømmen fellesskapet sterkest ønsket realisert. Drømmen som vant handlet om at Breivoll Gård på ny skulle bli en åpen gård - til glede for befolkningen.

Siden da har Ås Begeistringsetat jobbet for at denne drømmen skal realiseres. Det førte altså til at foreningen Breivolls Venner ble etablert, med det formål å styrke og utvikle Breivoll Gård og friområde som en fellesskapsarena for allmennheten.

Våren 2012 fant Breivolls Venner driftskonseptet vi lette etter - levendegjort gjennom NaKuHel-senteret på Sem i Asker. Vi vil i dette prospektet presentere vårt alternativ som er tuftet på både NaKuHel-filosofien og Begeistringsetatens verdigrunnlag, der fellesskap, respekt, engasjement og inkludering står sentralt. Prospektet er lagt opp slik at man enten kan velge en kortfattet sammendragsvariant, eller en mer grundig versjon der historikk, begrunnelse, konseptfilosofi, samt selve driftsalternativet er fylldig presentert. Vedleggene er tilbehør for dem som vil ha ytterligere dypdykk i materien.

Breivoll Gård, med sin unike beliggenhet, er en fantastisk perle, kommunens indrefilet og arvesølv – for å bruke noen av omtalene stedet har på folkemunn. Som kommunens eneste eiendom med fjordnær tilhørighet står stedet i en særstilling, ikke bare på kommunalt nivå – men også på landsbasis. Mulighetene som oppstår om man åpner tankene i en litt mer visjonær retning, er nærmest grenseløse. Verdiskapningen som umiddelbart vil finne sted i kjølvannet av et slikt handlingsspor, er uvurderlig - både for dagens *og morgendagens* innbyggere. Spørsmålet er ikke om vi har råd. Spørsmålet er om vi har råd til å la være.

Vinterbro 28.12.12

Rikke Soligard
Leder Breivolls Venner

2 vedlegg: Regnskap for NaKuHel Asker 2011, samt skriv om andelslandbruk.

2.0 Breivoll NaKuHel – Konseptammendrag

2.1 Innledning

På vei inn i en ny tid tar vi med oss gårsdagens erfaringer og bruker disse for å utløse morgendagens muligheter. Med ny folkehelselov og den nye samhandlingsreformen er det stort fokus på forebyggende folkehelsearbeid i kommunene, særlig igjennom tiltak i samarbeid med lokale krefter. Sentrale myndigheter mener at et slikt samarbeid er en viktig og klok investering som vil redusere de enorme reparasjonskostnadene innenfor helse som samfunnet vil stå ovenfor i nær framtid.

Breivolls Venner mener at Ås kommune igjennom å tilrettelegge for et NaKuHel-senter på Breivoll Gård har en enestående mulighet til å møte de store folkehelseutfordringene vi står overfor – og det på en offensiv måte. I tillegg til de økonomiske besparelsene dette vil gi kommunen, vil det bidra til en verdiskapning gjennom sterkere fellesskap, økt stedstilhørighet, økt samfunnsengasjement og økt livskvalitet. Dette er verdier som menneskeheten trenger å få styrket i møte med en stadig mer urolig verden.

2.2. Bakgrunn

Breivoll gård med tilhørende områder ble kjøpt av Ås kommune på midten av 1960-tallet. Det ble gitt tilskudd fra staten til dette kjøpet under forutsetning av at eiendommen skulle brukes til friluftsliv for allmennheten. Ønsket fra selgers side var også at denne eiendommen skulle bli til glede for hele befolkningen.

Etter at Ås kommune kjøpte stedet har det vært forskjellige leietakere på Breivoll Gård. Fra 1998 har Brunstad Kristelige Menighet, BKM, (tidligere Den Kristelige Menighet, DKM) leid stedet. Deres leiekontrakt går ut i mai 2013, men de har en opsjon på fem års forlengelse fram til mai 2018.

Etter en lengre prosess vedtok kommunen i februar 2010 en reguleringsplan for Breivoll som fastsatte selve gårdstunet på Breivoll til offentlig formål. Høsten 2010 ble det kjent at kommunen forhandlet med BKM om ny leiekontrakt, og tillatelse om bygging av ny låve på gården. Dette førte til et stort engasjement fra innbyggere i Ås som ønsket å skape et driftsalternativ på Breivoll Gård som kunne komme hele befolkningen i kommunen til gode.

I mars 2011 ble det tatt initiativ til et møte for å danne en stiftelse som skulle utarbeide et driftsalternativ for Breivoll Gård. Av praktiske grunner ble det i første omgang besluttet å danne en forening, Breivolls Venner. For å skaffe seg nødvendig tid til å utvikle et reelt driftsalternativ, initierte Breivolls Venner et innbyggerinitiativ for å sette framtidig bruk av Breivoll Gård på den politiske dagsorden. Kommunen tok innbyggerinitiativet på alvor og gav tiden fram til 31.12.2012 for å utvikle alternativer til dagens bruk av Breivoll Gård.

2.3 NaKuHel - vårt driftsalternativ for Breivoll Gård

Målet for Breivolls Venner er å skape en felleskapsarena på Breivoll Gård og vi har diskutert ulike modeller for å realisere dette. Da vi kom over NaKuHel-senteret i Asker var det som å ramle rett opp i en skattkiste av muligheter. Noen hadde tatt alle de ønsker og drømmer som Breivolls Venner hadde for Breivoll Gård og satt de i system.

Senteret i Asker ble etablert i 1995 og har siden den gang bidratt til et rikt aktivitetstilbud innen natur, kultur og helse til glede og nytte for innbyggerne og kommunen. Dette viser at DET ER MULIG hvis alle gode krefter spiller på lag.

Askers ordfører, Lene Conradi (H), skriver blant annet følgende i en e-post til Breivolls Venner: *"NaKuHel i Asker er, etter min mening, et svært godt tilbud til Askers innbyggere. Den kommunale støtte vil alltid måtte vurderes opp mot andre gode tiltak. I Asker anser vi NaKuHels virksomhet som så viktig, særlig med tanke på forebygging, at vi har prioritert dette tilbudet i flere år, og vi ønsker å videreutvikle samarbeidet ytterligere."*

Breivolls Venner tar utgangspunkt i NaKuHel-senteret i Asker for drift av Breivoll Gård. Det vil være en stiftelse (etableres våren 2013) som skal stå ansvarlig for driften, herunder økonomi, organisering av samarbeidspartnere, rammeverk og avtaler. Det vil være en daglig leder i 100 % stilling som har ansvar for den daglige driften. I tillegg vil ulike prosjekter på sikt kunne utløse midler slik at flere mennesker kan ha sitt daglige virke på gården.

Driften av Breivoll Gård vil i stor grad basere seg på frivillighet, både når det gjelder aktiviteter og vedlikehold. I Asker er det en fast stamme på 90-100 frivillige som bistår i den daglige driften. I tillegg kommer de 200-300 frivillige som bidrar 2-3 ganger pr. år, noe som også bør være realistisk for Breivoll Gård. Allerede nå har vi over 600 medlemmer, dette er dobbelt så mange som Asker har. Avhengig av arbeidets art vil oppgavene organiseres av henholdsvis daglig leder, gruppeledere i NaKuHel-gruppene eller en kvalifisert gårdsvaktmester. På samme måte som i Asker vil det være mulig å ha personer på ulike tiltak finansiert av NAV og statlige fattigdomsmidler som kan bidra til drift og vedlikehold av stedet.

2.4 Samarbeidspartnere og kommunens rolle

Breivolls Venner har vært i samtale med flere aktører som ser svært positivt på å være med på utvikle Breivoll Gård. Dette gjelder blant annet Den Norske Turistforening Oslo og omegn og Oslofjorden Friluftsråd. I tillegg er det et mål å knytte kontakt og samarbeidet med flere andre organisasjoner, bedrifter, skoler, barnehager, UMB, BKM og NAV m.fl.

Ås kommune vil ha en helt sentral rolle for å kunne realisere et slikt senter på Breivoll Gård. Helt konkret kan kommunene blant annet bidra med å stille gården til disposisjon, aktivt være med utvikle driften, legge egnede kommunale tjenester til stedet og økonomiske bidrag i form av lønn til en daglig leder som er ansatt i frivillighetssentralen.

2.5 Økonomi

Ut fra de opplysningene Breivolls Venner har fått tilgang til fra kommunen, er det vanskelig å sette opp et eksakt budsjett for drift av Breivoll Gård. Vi har derfor brukt tallene fra NaKuHel-senteret i Asker som et grunnlag for vårt budsjett. De hadde i 2011 driftsinntekter på 5 millioner kroner. For første driftsår regner vi å oppnå ca. halvparten av dette på Breivoll. På sikt er det realistisk at også et NaKuHel senter på Breivoll vil kunne omsette for 5-6 millioner kroner.

2.6 Tidsplan

Dagens leiekontrakt, inkludert fem års opsjon, går ut i mai 2018. Breivolls Venner har som mål å starte opp med noe aktivitet i 2013, og med full drift fra sommeren 2018. Om dette er mulig avhenger imidlertid av kommunen og BKM. Ved oppstart i 2013 ser vi det som realistisk å opparbeide en startkapital på ca. 2 millioner kroner til 2018.

3.0 Historikk

Høsten 1358 lå den rike Eigil Fåle for døden. Av sitt jordgods testamenterte han 6 øresbol i GRIND til Nordby Kirke. Med de forsvunne navnene Grind og Tyrduløysa føres vi tilbake til 1300-tallet. Mannedaudens og ødegårdenes tid. Når en gård ble lagt øde, ble innmarka av og til kalt «voll» eller «vollen». På samme vis minner navnet Breivoll oss om en ødegård. Gården omfatter i dag (1972) 370 da, og av dem er 80 oppdyrket. I 1806 ble gården solgt til Askehaug. I 1849 ble Breivoll fraskilt fra Askehaug igjen. (Ref.bemerk Breivoll skiftet eiere mange ganger fra 1358 til 1893)

I 1893 ble Nettet fraskilt Breivoll med bnr5. I 1898 ble både Breivoll og Nettet solgt til firmaet Brødrene Hansen jr. for kr 27 300,-. I 1909 skifteskjøte til Hans M. Hansen. Eierne på Nettet holdt gårdsbestyrere på Breivoll. I 1953 ble gården solgt til Oscar Nørbech Alfsen.

Utdrag fra ÅS BYGDEBOK av Trygve Vik

3.1 For allmennheten

Aase Nørbech Alfsen solgte Breivoll gård og tilhørende områder til Ås kommune i 2 omganger. I 1965 solgte hun den søndre delen med 900 m. strandlinje (gnr. 113 bnr. 30) for kr 348 980,-. I 1967 solgte hun gården og omliggende område (gnr.113 bnr. 2) for kr 500 000,-. Det ble gitt tilskudd fra staten til sikring og vedlikehold av begge områdene på henholdsvis kr 41 775,- og kr 37 500,-. Forutsetningen for å gi disse tilskuddene var at eiendommene skulle brukes til friluftsliv for allmennheten. Staten krevde også en erklæring på at området ikke skulle benyttes til annet formål uten at det ble gitt samtykke fra vedkommende departement.

Hans Kjensli (83 år) var sjåfør for Aase Nørbech Alfsen på den tiden da hun solgte gården sin til Ås kommune. Han forteller at det var Aases intensjon at Ås kommune skulle bruke hele eiendommen til det beste for befolkningen. På en av de siste turene de hadde til gården for å hente ut Aases eiendeler ba hun Hans stanse drosjen et lite stykke unna gården slik at hun kunne ta et siste farvel med stedet. Etter å ha sittet en liten stund i stillhet sa hun følgende: «*Tror du nå det blir slik at Nordbys befolkning får noe glede av dette stedet, Hans?*»

3.2 Utleiehistorikk

Friluftsområdet Breivoll består i dag av to områder: Gnr. 113/ bnr.2 og gnr.113/ bnr. 30. Førstnevnte har siden kommunen ble eier vært bortleid til flere aktører. Først ble eiendommen utleid til Terje Vigerust som bygget opp Barnas gård og benyttet stedet som en leirskole for barn. I 1983 overtok Nansen stiftelsen som driftere.

Den Kristelige Menighet, kjent som Smiths venner og DKM (i dag som Brunstad Kristelige Menighet - BKM) inngikk sin leiekontrakt i 1998. Gården hadde da stått tom i lengre tid og var preget av forfall. Leieperioden løper fram til mai 2013, med en opsjon på 5 år. BKM har signalisert at de vil benytte seg av denne opsjonen, og leieforholdet kan da tidligst opphøre mai 2018, med mindre den sies opp før av en av partene.

3.3 BKM vil kjøpe gården

I leiekontrakten til BKM står det at menigheten skal foreta en verdiskapning i form av investeringer i leieperioden på ca. 10 mill. kr. Husleien ble holdt lav, kr 70 000,- pr. år ved kontraktinngåelse (I 2012 justert til kr 100 000,- pr. år), med dette for øyet. Det presiseres fra kommunens side at nødvendige reparasjoner og vedlikehold på bygningene skal dekkes av menigheten selv, uten erstatning fra kommunen i forhold til restverdi ved leiekontraktens opphør. Større investeringer i form av nybygg og evt. framføring av vann og kloakk til eiendommen skal nedskrives lineært med 25 år, regnet fra mai 1998. Slike investeringer skal imidlertid godkjennes av Rådmannen.

I 1999 mente menigheten at bygningene var i langt større forfall enn de hadde regnet med og at det ville kreve langt større investeringer enn de avtalte 10 millionene å sette stedet i stand. De ønsket da å sikre sine investeringer ved å kjøpe deler av eiendommen. Direktoratet for Naturforvaltning sa da at de ikke ville anbefale et slikt salg, men at de heller ikke ville motsette seg et salg pga. sakens spesielle karakter. På bakgrunn av dette ble det igangsatt et reguleringsarbeid for å avklare arealbruken av området. Selv om flere av politikerne i kommunen stilte seg positive til et salg, vakte saken såpass motbør at den ble omtalt i Aftenposten 06.06.04.

Reguleringsarbeidet startet opp i 2005 og ble først slutført i 2010. Konklusjonen ble at tunområdet skulle reguleres til offentlig formål, noe som blant annet innebar at eiendommen måtte være i offentlig eie. Et salg av gården var derfor ikke lenger mulig. En uttalelse fra fylkesmannens kontor sa at man igjennom en slik regulering sikret at gården ble i kommunens eie. De mente dette var viktig sett i lys av framtidens forventede befolkningsvekst og økte behov for tilgang på friarealer.

3.4 Ønske som nye driftsalternativer

I 2008 fikk BKM lov til å rive låven på gården, da den var svært forfallen pga. manglende vedlikehold. Da det ble kjent at BKM isteden ønsket å bygge opp et aktivitetshus for menighetens barn og unge på gården - en investering som ville beløpe seg til over 20 millioner kroner, tok flere til motmæle. En slik investering ville bundet Ås Kommune til leiekontrakten med BKM i minst 25 år til. Det var i kjølvannet av dette, kombinert med at nåværende leiekontrakt stod for utløp at mange innbyggere, samt ulike politiske partier, reiste ønske om at kommunen nå måtte vurdere andre driftsalternativer for gården.

27.11.10 ble det avholdt et folkemøte om saken i auditoriet på Nordbytn Ungdomsskole. Bærekraftig Follo og Ås Naturvernforbund stod som arrangør, og Den Norske Turistforening (DNT) med Barnas Turlag og Oslofjordens Friluftsråd var noen av bidragsyterne. Disse aktørene skisserte noen av tilbudene de så for seg på Breivoll, og kom med sterke signaler om at de ønsket å være delaktige i forhold til en slik utvikling. BKM var også til stede, og sa at de var villige til å strekke seg langt for å få til et samarbeid rundt bruk av gården. Ordfører Alnes var svært positiv til en slik samarbeidsløsning og kalte derfor senere inn til møte mellom DNT, Oslofjordens Friluftsråd og BKM. Målet for møtet var å bli enige om en

samarbeidsavtale om bruk av eiendommen. Da det ikke ble enighet om en slik type sambruk, stanset samtalen opp.

3.5 Drømmevalget

Ås Begeistringsetat åpnet Drømmebanken i Nordby under et bygdemøte på Liahøi i januar 2010. Hensikten var på sikt å finne fram til et prosjekt innbyggere og aktører i lokalsamfunnet i fellesskap kunne realisere. Innbyggere i Nordby ble invitert til å sette inn drømmer de hadde for eget lokalsamfunn, og bygdas skoler ble også invitert til deltagelse. En jury ble nedsatt for å velge ut drømmer som kunne gå videre til Drømmevalget, og Ås Begeistringsetat forpliktet seg til å jobbe for å realisere vinnerdrømmen. Kriteriene for å bli plukket ut var at drømmen skulle gi glede til mange. Skolene hadde egne juryer, og skolevinnerne gikk direkte til Drømmevalget. Hele 9 drømmer stilte til valget som ble avholdt i forkant av folkemøtet om Breivoll. Det var mange gode kandidater på valg, og Nordbys befolkning stemte. Drømmen som vant ble satt inn i Drømmebanken av Lena Holm Berndtsson. Hennes drøm var å etablere et familie- og aktivitetssenter på Breivoll Gård.

3.6 Breivolls Venner

09.03.11 innkalte Ås Begeistringsetat til folkemøte for å diskutere hvordan man best kunne jobbe for vinnerdrømmen. Det ble besluttet å opprette en stiftelse, med det mandat å utarbeide et driftsalternativ for gården. Et styre ble valgt og stiftelsen fikk status «under etablering». Da det kreves kr 100 000,- i grunnkapital for å etablere en stiftelse, valgte styret først å organisere seg som en forening. Breivolls Venner ble stiftet 19.10.11 med følgende formål:

Det kortsiktige målet er å få samlet inn nok midler slik at foreningen kan opprette stiftelsen Breivoll. Stiftelsen Breivoll vil ha som formål å styrke og utvikle Breivoll Gård og friområde som en fellesskapsarena, samt sikre tilgang for allmennheten. Det langsiktige målet er at foreningen Breivolls venner etter dette fortsetter som en venneforening knyttet til stiftelsen, og bidrar til dennes formål.

I styret til Breivolls Venner sitter:

Leder: Rikke Soligard - leder Ås Begeistringsetat og engasjert innbygger
 Nestleder: Hans Erik Lerkelund - leder Naturvernforbundet i Ås og engasjert innbygger
 Kasserer: Jannicken Stensland - engasjert innbygger
 Sekretær: Lena Holm Berndtsson - drømmevalgvinger og engasjert innbygger
 Styremedlem: Bjørg Texmo - engasjert innbygger
 Vara: May Sølv Mathisen - engasjert innbygger
 Vara: Kjeld Gustavsen - engasjert innbygger

Breivolls Venner har siden etableringen diskutert ulike konsepter og organisasjonsmodeller for et levedyktig driftsalternativ på Breivoll Gård. Drømmen som vant drømmevalget skisserte en familiegård der et terapeutisk tilbud til familier i krise, kombinert med kafé- og

gallerivirksomhet, stod i sentrum. Drømmevalginnehaver Berndtsson påpekte likevel at det viktigste ved hennes drøm var å skape en åpen og attraktiv møteplass i Nordby.

3.7 Innbyggerinitiativet

På den tiden drømmevalget ble gjennomført hadde altså Ås kommunes leieforhold med BKM lenge vært gjenstand for diskusjon, både på politisk nivå, i lokalavisene og i lokalsamfunnet generelt. Da kommunen våren 2011 stod i ferd med og reforhandle BKM's leieavtale, ble det helt avgjørende for Breivolls Venner å kjøpe seg tid til å utvikle sitt driftsalternativ.

Styret iverksatte da et innbyggerinitiativ med den hensikt å skaffe dette handlingsrommet. I innbyggerinitiativet ba vi om at Ås kommune ikke måtte godkjenne flere investeringer fra BKM's side på gården før tidligst januar 2013, og at de måtte bruke tiden fram til da på å vurdere hvilke leietakere kommunen og befolkningen var best tjent med drev gården i framtiden.

Et innbyggerinitiativ er innbyggernes demokratiske rett til å sette en sak på den politiske dagsordenen. Det kreves at minst 2%, eller alternativt at minimum 300 innbyggerne stiller seg bak initiativet. Vi samlet inn over 900 underskrifter og disse ble overlevert formannskapet i Ås kommune 23.03.2011. Kommunestyret tok innbyggerinitiativet til etterretning og ga oss tiden ut 2012 til å bygge vårt driftsalternativ.

3.8 Offentlig formål

Breivoll Gård var lenge foreslått regulert til allmennyttig formål, men dette ble omgjort mot slutten av tidligere omtalt reguleringsprosess og vedtak om at gårdstunet skulle ha et offentlig formål ble fattet 03.02.2010.

Breivolls Venner har skrevet til fylkesmannen for å få en uttalelse på hva reguleringen «offentlig formål» innebærer sånn rent praktisk. I mail fra fylkesmannens kontor datert 31.05.12 fikk vi følgende svar:

*Vi viser til vårt brev av 04.05.2012 til Breivolls Venner der vi svarte på spørsmål vedrørende reguleringsbestemmelser for Breivoll gård. Vi skrev her at: "Regulering til offentlig formål innebærer at lokalene skal være tilgjengelig for allmennheten." Vi ønsker imidlertid å rette på vår uttalelse, da denne definisjonen ikke er korrekt etter plan- og bygningsloven av 1985. Offentlig formål nyttes til bygninger og arealer som eies av staten, fylket og kommunen og har en **offentlig funksjon**. Bygninger regulert til offentlig formål forutsettes derfor eid av det offentlige, men formålet sier ikke noe konkret om bygningene skal være tilgjengelig for allmennheten.*

Ordet formål defineres slik på wikipedia: *Et formål er et resultat, en slutning, et mål, eller grunnen til en handling man med vilje foretar. Kan også være om et objekt som er tatt i bruk eller som eksisterer av en eller annen grunn eller formål.*

Breivolls Venner forstår det slik at et «offentlig formål» i Breivoll Gårds tilfelle betyr at det er et formål - *en hensikt* - med eiendommen som er offentlig, og derav for allmennhetens

interesse. Eiendommen er ikke bare offentlig eid - *formålet* for eierskapet skal også være offentlig. Selv Ås kommune har gitt eksempler i reguleringsvedtaket sitt på hva de legger i bestemmelsen offentlig formål - nemlig: Bevertning, overnatting og møtelokale.

Breivolls Venner mener at man ved å legge et senter for natur, kultur og helse til gården – et såkalt NaKuHel-senter, så oppfyller ikke kommunen bare reguleringsplanen om offentlig formål. En slik beslutning vil også utløse en *mengde muligheter* til å skape en bedre framtid for befolkningen i og rundt kommunen. De neste kapitlene vil fortelle hvordan og hvorfor.

4.0 NaKuHel-konseptet

Det mystiske ordet NaKuHel, er altså ikke mere mystisk enn at det er en sammensetning av ordene Natur, Kultur og Helse. Konseptet feirer i år (2012) 25 års jubileum og ble grunnlagt av Gunnar Tellnes i 1984. Tellnes er professor ved Universitetet i Oslo (UiO), og spesialist i samfunnsmedisin. Han er ansatt som seksjonsleder for Seksjon for sosialmedisin, ASAM, UiO, og rådgivende overlege for NAV Buskerud.

4.1 Bakgrunn

Tellnes utviklet NaKuHel-konseptet etter at han gjennom mangeårig forskning og praksis så en klar sammenheng mellom natur- og kulturaktiviteters innvirkning på folks opplevelse av livskvalitet og helsetilstand.

NaKuHels idegrunnlag er å stimulere til helhetstenkning rundt det å være menneske, og at individets opplevelse av helse må sees i samspill mellom kropp, intellekt, følelser, ånd samt tilhørighet i fysisk og sosialt miljø. Helhetstanken handler også om å få mennesker til å samarbeide på tvers av kjønn, alder, etnisk tilhørighet, livssyn, politisk tilhørighet, helsetilstand, yrke og samfunnsposisjon, og til sist: Bevisstgjøre hvilken avgjørende rolle samspillet natur, kultur og helse har for folks liv og utvikling.

Tellnes forsket i en periode på årsaksbakgrunn for sykemeldinger i arbeidslivet. En av de viktigste faktorene han kunne påvise var at 50% av sykefraværet skyldes «diffuse» diagnoser, altså diagnoser som ikke oppstår som følge av ulykke eller infeksjon. Dette er diagnoser man ikke nødvendigvis dør av – men som har betydelig innvirkning på folks livskvalitet. Han mente svært mange av disse plagene med fordel kunne møtes på annet vis enn medikamentbasert behandling og innførte såkalt «grønn resept». Grønn resept går ut på at legen istedenfor medikamenter skriver ut resept på ulike tiltak som stimulerer til sosial, kreativ og fysisk utfoldelse.

Tellnes oppdaget også at det var viktig å ta tak i folks «restarbeidsevne» under sykemeldingsperioden, da han så at det å finne meningsfylt aktivitet i samsvar med egne evner og muligheter i seg selv var god medisin i «tilfriskningsprosessen». Han så at en tilrettelegging av oppgaver og aktiviteter i nærmiljøet ville kunne gi enkeltmennesker en anledning til å oppleve at samfunnet hadde bruk for dem til tross for redusert arbeidsevne. Dette igjen førte til økt mestringfølelse, økt selvtillit og stimulerte lysten til videreutvikling av egne iboende evner og talenter.

4.2 Etablering

Alle disse erfaringene og tankene førte til at Tellnes etablerte sitt første senter for helhetstenkning i 1987: NaKuHel-senteret på Røst. Senteret ble drevet fra et lite småbruk som Tellnes kjøpte til nettopp dette formålet. Hovedmålet hans var å fremme helse, miljø og livskvalitet gjennom å satse på positive natur- og kulturaktiviteter der innbyggerne selv hadde påvirkningskraft til utviklingen. Lokalene ble brukt av lokalbefolkningen til ulike sammenkomster og av kunstnere og kulturinteresserte som brukte lokalene til å fremme eget virke.

Flere NaKuHel-sentre har siden den gang oppstått i ulike former flere steder i landet etter inspirasjon fra Tellnes, men det er altså NaKuHel-senteret ved Sems vann i Asker som Breivolls Venner har valgt ut som driftsmodell for Breivoll Gård.

4.3 NaKuHel- senteret i Asker

NaKuHel-senteret i Asker ble etablert i 1995 i UMBs gamle undervisningslokaler ved Semsvannet. Senteret er en frivillighetssentral, og mottar støtte fra blant annet Asker kommune, Kulturdepartementet og NAV. Senteret knytter til seg en mengde frivillige, samt personer på arbeidsmarkedstiltak som sammen med daglig leder og styret i NaKuHel-stiftelsen er med på å drifte og utvikle senteret. Stedet besøkes ukentlig av ca. 1 200 personer.

Senterets visjon

NaKuHel Asker skal skape felles møteplasser og aktiviteter for helhetstenkning og kreativitet innenfor samspillet Natur-Kultur-Helse, der offentlige etater, næringsliv, frivillige organisasjoner, ildsjeler og andre samarbeider mot et felles mål.

NaKuHel-gruppene

Aktivitetstilbudet ved senteret i Asker er i stor grad linket opp til de ulike NaKuHel-gruppene som etableres fortløpende etter initiativ fra brukerne. I 2011 var det hele 25 slike grupper i aktivitet. Gruppene varierer i størrelse, men felles for alle er at de organiseres av en ansvarlig gruppeleder. Hensikten med gruppene er at de skal skape trivelige miljøer som styrker livskvalitet og helse for deltakerne. Deltakeravgiften er lav, men det betinges at man er medlem av NaKuHel-senteret. Man møtes 2-4 ganger pr. måned i lokaliteter knyttet til stedet. Eksempelvis finnes det grupper innenfor følgende interessefelt:

Visesang, foto, litteratur, naturfag, lokalhistorie, kor, bridge, tur, maling, drivhus og hage, filosofi, samtalegrupper m.m..

Smia KulturKafé

Smia er senterets storstue og samlende møteplass. Her serveres mat og drikke til hverdag og til fest. På Smia bidrar både frivillige og deltakere på arbeidsmarkedstiltak til driften. Smia har åpent hverdager kl.10.00-14.00 og helgedager kl.11.30-15.30. Kaféen er et trekkplaster som lokker folk ut til området, der den ligger godt plassert ved inngangen til det populære turområdet rundt Semsvannet.

Økonomi

NaKuHel Asker omsatte i 2011 for kr 5, 3 millioner. De største inntektskildene er offentlig tilskudd (2,8 mill.) og Smia kulturkafé (1,2 mill.). Øvrige inntekter kommer fra bl.a. medlemskontingenter, kursvirksomhet og lokalutleie.

De samlede driftsutgiftene var i 2011 på kr 5,3 millioner, der lønnsposten er den største (1, 9 mill.) Regnskapet til NaKuHel Asker er vedlagt. **Vedlegg 1.**

Organisering

NaKuHel Asker er organisert som en stiftelse, og denne har det overordnede ansvaret for driften. I styret sitter 10 personer med ulik bakgrunn/interesse for NaKuHel, samt to observatører fra Asker Rotary. Senteret har tilsatt en daglig leder i 100% stilling, en konsulent i 60% stilling, en kafèansvarlig i 20% stilling, samt en renholdsmedarbeider i 25% stilling.

Et LKA-prosjekt (Livskvalitet i arbeid) har bidratt til at senteret har fått statlige fattigdomsmidler til en driftsgruppe som blant annet tar seg av vedlikeholdsarbeid på eiendommen. LKA-prosjektet er en nyskapende modell for aktivisering og arbeidstrening for personer som ikke mestrer vanlige arbeidsmarkedstiltak. 13-15 personer er knyttet til prosjektet som støttes av NAV Asker og Asker kommune. Disse får tilbud om fellesskap, gruppeaktivitet og ulike temadager i tillegg til arbeidsoppgaver på driftssiden. To arbeidsledere i 100% stilling følger opp deltakerne, og det er ansatt en koordinator i 60% stilling.

4.4 Asker-ordførers lovord:

Lene Conradi (H) er Askers ordfører. Hun sier følgende om NaKuHel-senteret i Asker i mail til Breivolls Venner:

I Asker kommune legger vi stor vekt på å tilrettelegge for frivillighet. I 2007 vedtok kommunestyret en frivillighetsmelding, som har vært et grunnlag for utvikling av frivillig arbeid i Asker etter det. Vi har tre frivillighetssentraler, hvorav NaKuHel er en av sentralene.

NaKuHel-senteret i Asker ble etablert i 1995 og arbeider med å fremme helse, miljø og livskvalitet gjennom deltakelse og engasjement i sosiale fellesskap, natur- og kulturaktiviteter. Stiftelsen har et tett samarbeid med kommunen, og kommunen bidrar også til driften. Stiftelsen mottar også statlige midler som en frivillighetssentral fra Kulturdepartementet. Når det gjelder det kommunale bidraget dekker det ikke mer enn om lag 1/8 av driften. NaKuHel i Asker er, etter min mening, et svært godt tilbud til Askers innbyggere. Den kommunale støtte vil alltid måtte vurderes opp mot andre gode tiltak. I Asker anser vi NaKuHels virksomhet som så viktig, særlig med tanke på forebygging, at vi har prioritert dette tilbudet i flere år, og vi ønsker å videreutvikle samarbeidet ytterligere.

5.0 NaKuHel Follo - Vårt driftsalternativ for Breivoll gård

Da vi kom over NaKuHel-senteret på Sem i Asker var det som å ramle rett opp i en skattekiste av muligheter. Noen hadde tatt alle de ønsker og drømmer som vi hadde for Breivoll Gård og satt de i system. Senere fant vi fram til andre steder som også driftet etter lignende modeller - steder som i årevis hadde levert et rikt aktivitetstilbud innen natur, helse og kulturliv til stor glede og nytte for sine kommuner og innbyggere. Det ga inspirasjon til videre arbeid, for det beviste nemlig at DET ER MULIG!

5.1 Organisering

Organisasjonsmodellen er en arbeidsskisse, og denne vil utvikles etter hvert som prosessen skrider fram. Vårt utgangspunkt er at NaKuHel på Breivoll bygges opp over samme lest som senteret i Asker.

En stiftelse har det bærende ansvar for driften – herunder økonomi, organisering av samarbeidspartnere, rammeverk og avtaler. En daglig leder i 100% stilling har ansvar for den daglige driften, prosjektorganiseringen og aktivitetstilbudet. Ulike konseptprosjekter vil på sikt utløse lønnsmidler slik at flere mennesker kan ha sitt daglige virke på gården. Noen av disse prosjektene beskrives nærmere senere i prospektet.

Mye av NaKuHel-virksomheten baseres på frivillighet. Det være seg alt fra drift av aktivitetstilbudet til vedlikeholdsoppgaver på eiendommen. På NaKuHel Asker er det en fast stamme på 90-100 frivillige som bistår i driften. I tillegg kommer de 200-300 frivillige som bidrar 2-3 ganger pr. år. Vi tenker at det er realistisk å se for seg noe av det samme på Breivoll Gård etter hvert som tilbudet etableres og fester seg. Allerede nå har vi over 600 medlemmer i Breivolls Venner, dette er dobbelt så mange som Asker har. Flere av disse medlemmene vil på ulikt vis vil bidra overfor senteret. Avhengig av arbeidets art vil oppgavene organiseres av henholdsvis daglig leder, aktuelle gruppeledere i NaKuHel-gruppene eller en kvalifisert gårdsvaktmester.

Vi har besluttet å etablere selve stiftelsen i mars 2013, på årsmøtet til Breivolls Venner. Vi kunne etablert stiftelsen tidligere da vi har samlet inn nok grunnkapital, men vi ønsker å bruke tid på å få på plass et godt styre. I stiftelsens styre vil det sitte personer som av ulike årsaker brenner for en NaKuHel-etablering på Breivoll, og som har kunnskap innenfor fagfeltene natur, kultur og helse. To styrerepresentanter fra Breivolls Venner vil sitte i stiftelsen. En som styremedlem og en som varamedlem. Dette blir vedtektsfestet, da vi syntes det er viktig å sikre et tett og nært samarbeid mellom venneforeningen og stiftelsen. Vi håper at kommunen på sikt ønsker å stille med en representant i stiftelsesstyret. Breivolls Venner vil etter stiftelsesetableringen fortsette som en venneforening som skal bidra til at stiftelsen når sitt formål:

Å styrke og utvikle Breivoll Gård og friområde som en fellesskapsarena, samt sikre tilgang for allmennheten.

Breivolls Venner vil bidra til dette slik:

- Gjennom aktivt å skaffe medlemmer, samt økonomiske bidrag til stiftelsens arbeid.
- Organisere dugnadsarbeid blant medlemmene for å utvikle og ivareta gårdens bygninger og omliggende områder.
- Å samarbeide med stiftelsen i forhold til å avholde og utvikle ulike aktivitetstilbud og arrangementer.

5.2 Frivillighetsentral

Flere av landets NaKuHel-sentre er bygget opp rundt en frivillighetssentral. Senteret i Asker er eksempelvis en av tre frivillighetssentraler i Asker kommune. Ås kommune har allerede en frivillighetssentral, men daglig leder der, Tone Eng, sier at det pga. kommunens størrelse er behov for å etablere en til. Hun mener også at den beste beliggenheten for denne er i Nordby. Det er derfor naturlig å tenke at den kan legges til et NaKuHel-senter på Breivoll. Vi vil ta initiativ til at det søkes om en slik etablering allerede våren 2013, slik at en evt. oppstart kan komme i gang i 2014. Går dette igjennom vil vi enten drifte denne fra det gule

«handikaphuset» på Breivoll (se pkt. 5.5 og 5.8) eller fra et annet egnet sted i Nordby. Dette for å sikre en solid etablering på Breivoll Gård, straks det blir aktuelt.

5.3 Samarbeidspartnere

Hele NaKuHel-filosofien er tuftet på et aktivt samarbeid mellom kommune, næringsliv, lag/foreninger og ildsjeler. Vi har allerede nå vært i samtale med flere aktuelle aktører som ser svært positivt på å være med på å utvikle et tilbud på Breivoll Gård under NaKuHel-paraplyen. De største av disse er DNT Oslo og omegn og Oslofjordens Friluftsråd. Vi ønsker også å knytte til oss Padleforbundet, BKM, UMB, NAV, lag og foreninger i Ås kommune, bedrifter, skoler og barnehager i regionen. Det er vanskelig å inngå konkrete samarbeidssamtaler med noen før vi vet om Ås kommune velger å støtte driftsalternativet vårt, men stemningen er veldig positiv hos alle dem vi har vært i kontakt med. Mulighetene her er svært mange!

Det vil være naturlig for NaKuHel Follo å samarbeide med kompetansemiljøer innen folkehelse, natur og kultur. Høgskolen i Oslo og Akershus, har jobbet mye med NaKuHel i Asker. UMB som ligger oss geografisk nærmere, arbeider med folkehelse, natur og miljø gjennom både forskning og undervisning (www.umb.no/helse). Det er derfor naturlig å se på muligheten for et samarbeid om studentarbeider som masteroppgaver eller mindre prosjekter organisert som kurs. UMB-miljøet vil også kunne være en aktuell kompetansepartner om NaKuHel Follo søker utviklingsprosjekter gjennom for eksempel Ekstra Stiftelsen.

Vi har også vært i kontakt med ordfører i Ski, Anne Kristine Linnestad. Hun stiller seg svært positiv til etableringen av et NaKuHel senter på Breivoll. Hun mener at dette kan bli et veldig bra tilbud til Follo sine innbyggere og foreslår at dette kan tas opp som egen sak i Follorådet. Dette er jo en ypperlig anledning til økt interkommunalt samarbeid! Om flere kommuner går sammen og bidrar ovenfor et NaKuHel-senter i Follo, åpner det for enda flere muligheter enn vi skisserer her i prospektet.

En av våre viktigste samarbeidspartnere blir Ås kommune selv. For uten støtte og tilrettelegging fra Ås kommune blir det vanskelig å lykkes med et NaKuHel-senter på Breivoll. Her håper vi virkelig kommunen ser sitt ansvar! Vi minner om at bygningsområdet på Breivoll er regulert til «offentlig formål». Dette ikke kan oversees.

5.4 Ås kommunes rolle

Ås kommune kan bidra på flere måter for at et NaKuHel-senter på Breivoll blir en suksesshistorie. Kommunen kan:

- Ta ut sin kontraktsfestede bruksrett av gården, slik at stiftelsen kan begynne å bygge opp konseptet. Kommunen kan med tanke på videre framdrift i saken forhandle seg til at stiftelsen får dette huset til fri disposisjon i opsjonsperioden 2013-2018. Da vil også kommunen få full mulighet til å kunne følge stiftelsens utvikling og arbeid, samt bidra til at alternativet styrkes. Se mer pkt.5.8.
- Ved aktiv deltagelse i arbeidet med å utvikle det endelige driftskonseptet.
- Ved å stille med en representant i stiftelsens styre.
- Gjennom økonomiske bidrag. Enten ved å foreta nye prioriteringer, eller ved å omprioritere allerede eksisterende midler. Askers ordfører Lene Conradi sier at hennes kommune har valgt å prioritere nettopp dette. De bidrar med 1/8 av

driftskostnadene, disse går til lønn av daglig leder som er ansatt i Frivillighetssentralen.

- La stiftelsen disponere lokalitetene på Breivoll Gård uten kostnad, mot at stiftelsen vedlikeholder og ivaretar bygningene.
- Legge egnede kommunale tjenester til Breivoll Gård.
- Kjøpe aktuelle helse- og sosialtjenester fra aktører som drifter innen dette fagfeltet fra Breivoll Gård.
- Synliggjøre viljen til og verdien av å utvikle Breivoll Gård som en fellesskapsarena i kommunen, og slik inspirere avventende aktører til å bidra aktivt til formålet.
- Legge en frisklivssentral-satellitt til Breivoll, med et opplegg som også andre Follo-kommuner kan kjøpe tjenester fra. For eksempel kan gruppeaktivitetene på gården være et tilbud til frisklivssentralens brukere.

5.5 Aktiviteter og tilbud

Breivoll friområde består av sjø, svaberg, sandstrender, gressletter og et flott skogsområde. Det mange kanskje ikke vet er at matjorda der, fra tidligere tider, er kjent for å være av svært god kvalitet. Målet med aktivitetene våre er å løfte frem *alle* disse kvalitetene, og i enda større grad gjøre dem tilgjengelig for allmennheten.

Satsningsområdene vi ser for oss per i dag er gårdsdrift, kafédrift, friluftslivsaktiviteter, overnattingstilbud, kurs- og seminarvirksomhet, kulturaktiviteter, samt arbeidsmarkedstiltak knyttet til alle disse virksomhetene. Det er et mål å skape bredde og favne mange. Etablering av NaKuHel-gruppene blir en viktig bærebjelke i dette arbeidet. Vi ønsker å etablere senteret gradvis, og aktivitetsnivået vil økes etter hvert som driften setter seg. Noen av aktivitetene vil lett la seg etablere allerede ved oppstart, mens andre må få utvikle seg over tid.

Nedenfor vil vi gå nærmere inn på enkelte av aktivitetene. Det er viktig å understreke at alt dette inntil videre bare er forslag. Vi kan ikke gå inn på konkrete avtaler før vi vet om vi blir godkjent som driftere av gården.

Kafeen – Gårdens hjerte!

Noe av det første vi vil prioritere å få på plass er en gårds kafé. Kafeen vil bli en yrende sosial møteplass, som gjennom sitt mattilbud og sine arrangementer vil trekke besøkende til gården. Vi vil også knytte kafeen opp mot kurs- og seminarvirksomhet for å sikre en bærekraftig drift også i ukedagene. Om det lar seg gjøre vil det også være ønskelig å tilby overnattingsmuligheter for tilreisende møtedeltakere. Målet er at kafédriften både skal lønne en ansvarlig leder, samt bidra med driftsmidler til stiftelsen. Kafeen vil også være en god arbeidstreningsarena for både ungdom og voksne som har falt utenfor skole- og arbeidsliv. Dette har fungert med stort suksess på senteret i Asker, og bør la seg kopiere til Breivoll. Gjennom kjøkkenhagedriften ønsker vi å produsere råvarer til bruk i kafeen.

NaKuHel-gruppene

Mye av aktivitetstilbudet på gården vil foregå i de selvdrevne NaKuHel-gruppene som beskrevet under punkt 4.3. Selv om gruppene i stor grad driftes av en ansvarlig «ildsjel» og gruppeleder, må gruppene først startes opp etter at daglig leder har godkjent konseptet. Behovet for lokaler vil variere fra gruppe til gruppe, og en liten gruppeavgift fra deltagerne finansierer lokaleien. Gruppene er åpne for alle, men fast deltagelse forutsetter medlemskap i Breivolls Venner. I Asker har man, som tidligere nevnt, 25 aktive grupper som årlig

aktiviserer hundrevis av mennesker. I gruppene bygges viktige sosiale nettverk og man tilegner seg ny kunnskap samtidig som man utvikler egne evner og interesseområder. Hva slags NaKuHel-grupper som etableres på Breivoll bestemmes av ildsjelene med ideene i samråd med daglig leder.

Gårdsdrift

Vi ønsker å tilbakeføre gårdsjorda på det såkalte «hestejordet» til matproduksjon. Gjennom dette vil jordas potensial utnyttes i mye større grad enn hva som er tilfelle i dag. Kjøkkenhagedriften skal drives etter økologiske prinsipper med størst mulig grad av selvforsyning og lukkede kretsløp.

Formålet med å ta i bruk gården som en matproduserende gård igjen er:

1. Å skape en trygg og praktisk arena hvor folk med ulik bakgrunn kan treffes på egne premisser, samt et sted der man kan drive med variert arbeidstrening og terapeutisk virksomhet.
2. Å formidle gleden ved å dyrke egen mat, samt kompetansen på hvordan man gjør det.

Dette kan gjennomføres på ulike måter, og i ulike størrelsesordener, og det vi ser for oss er følgende:

- Produksjon av mat til kafeen.
- Etablering av en urtehage i tilknytning til kafeens uteområde.
- Etablering av hager for skoler og for leirskolevirksomheten som ønskes på stedet.
- Etablering av en hage som kan brukes i «Grønn omsorg».
- Dyrking av frukt, bær og blomster. Hold av bier, høner og kaniner, og på sikt et småskala dyrehold for pedagogisk bruk med noen få sauer, ponnier og griser.
- Skogskjøtsel knyttet til «Grønn omsorg».
- Etablering av andelslandbruk på deler av eiendommen. Se **Vedlegg 2**.

Det ideelle for en slik type drift er at man på sikt har en bofast gårdsbestyrer på stedet som kan ha det overordnede ansvaret for den daglige gårdsdriften. Denne vil kunne finansieres på ulike måter, noe som vi vil se nærmere på fremover. Noen av mulighetene er gjennom etablering av nevnte andelslandbruk, driftsstøtte til landbruket og på sikt delvis gjennom inntekter stiftelsen får fra andre virksomheter.

I tillegg ønsker vi å tilby kurs og seminarer rundt temaer knyttet til økologisk hagebruk og matlaging. Dette kan være kurs i kompostering, dyrking av urter og grønnsaker, kokkekurs og videreforedling.

Vi har etablert kontakt med ulike steder som driver med beslektet virksomhet. Eksempler på dette er Geitmyra matkultursenter som drives av Andreas Viestad og andelslandbruket på Øverland gård. Vi har også knyttet oss opp mot MAJOBØ- nettverket som har som mål å inspirere til dyrking av egen mat (Mat og Jord der du Bor, et prosjekt ledet av Gaia arkitekter og sponset av bl.a. Fylkesmannen). Fylkesmannens landbrukssjef har også uttalt seg svært positivt til dette tiltaket, og oppstarten og etableringen av en slik type gårdsdrift vil med stor sannsynlighet kunne delfinansieres gjennom støtteordninger som de administrerer.

Barnehage

Dersom det er ønskelig kan det også la seg gjøre å opprette en naturbarnehage med tilknytning til en av gårdsbygningene. På NaKuHel i Asker har de dette, og barna er med på flere av aktivitetene senteret tilbyr. Kommunen må selv vurdere behovet for dette.

Friluftsliv

Vi ser for oss en mengde friluftslivsaktiviteter på Breivoll Gård. Blant annet har DNT og Oslofjordens Friluftsråd signalisert at de kan tenke seg å bidra ut fra sine fagfelt. Tanken er at disse to store aktørene får en egen bygning på tunet øremerket slik bruk – Friluftslivets hus. DNT lufter at de evt. kan etablere et lokallag, eksempelvis Barnas turlag, og drifte dette med base fra Breivoll. Merking og rydding av stier, arbeid med kyststien, avvikling av leirskole sommerstid er blant noen av aktivitetene som det er naturlig å iverksette. Vi ser også på muligheten for at Norges svømmeforbund kan ha svømmeskole i området sommerstid. Vi har et nært samarbeid med Naturvernforbundet i Ås, og formidling av kunnskap om natur og miljø vil også være viktig å få på plass som en del av tilbudet ved gården.

Vi har også vært i kontakt med Norges Padleforbund og Follo Brukshundklubb. Begge disse ønsker å være med på å skape et tilbud på Breivoll.

Kulturaktiviteter

Vi ønsker gjennom samarbeid med både Kulturskolen i Ås, Ås kulturforum, kommunens ungdomsklubber og Ås Begeistringsetat m.fl. å skape et yrende tilbud for befolkningen på kultursiden. I drømmebanken står bl.a. vinnerdrømmen fra Sjøskogen skole og blomstrer. Den handler om å etablere et kunstsenter for barn – og dette er en drøm som vi ønsker å virkeliggjøre på Breivoll.

Ås Begeistringsetats ungdomsprosjekt Team Experience kan med hell få en base på Breivoll. Team Experience er ungdommer i alderen 13-18 år fra Ås som jobber med å skape fellesskapsarenaer i eget lokalsamfunn gjennom ulike kulturaktiviteter. Teamet er til nå mest kjent for den årlige musikkfestivalen Breivoll Experience, men prosjektet er i vekst og flere aktiviteter er i ferd med å utvikle seg.

Ås Begeistringsetat ønsker også å etablere «Begeistringens hus» på Breivoll – et senter for utvikling av lokalt engasjement. Her blir det foredrag og kursvirksomhet innen motivasjon og begeistringsledelse for både næringsliv, lag og foreninger. Samtidig tilrettelegges huset som en felles møteplass for lag og foreninger i kommunen, der man kan finne inspirasjon og kunnskap om hvordan man kan skape bidragslyst hos medlemmer, og ikke minst hvordan man best mulig kan ta ut foreningens potensiale. Det vil avholdes temakvelder på tvers av forenings- og lagstilhørighet der ulike aktører utenfra kan bidra med ny kunnskap.

Er det noe Ås kommune er landskjent for så er det steinalderkulturen på Nøstvet! Vi ønsker i samarbeid med kommunen og kompetente personer på området å etablere litt plass på Breivoll Gård til å formidle denne unike biten av vår lokalhistorie. Det er også gjort funn av en rekke steinalderboplasser på Breivoll, og det kunne vært veldig givende å gjøre disse mer tilgjengelige for allmennheten, med rydding av stier, info-skilter, guidede turer m.m. Det vil bli tatt initiativ til et samarbeid med historielag i kommunen, for å lage et opplegg for lokalhistorisk formidling.

Vi ønsker også å tilrettelegge for alt fra små konseptkonserter på kafeen til større utendørsarrangementer som kan appellere til store deler av befolkningen.

I tillegg til alt dette vil vi igjennom Begeistringens hus invitere lag og foreninger i kommunen til å skape aktivitet for sine medlemmer på gården.

Arbeidsmarkedstiltak m.m..

I Asker har man flere personer på ulike tiltak finansiert gjennom NAV, og statelige fattigdomsmidler. Disse personene bidrar aktivt i den daglige driften. NAV i Asker sier at tilbudet de gir sine brukere igjennom NaKuHel-senteret er et lavterskeltilbud. Tilbudet passer for brukere som av ulike årsaker ennå ikke er klare for ordinære arbeidsmarkedstiltak. Stiftelsen vil jobbe for at Breivoll Gård skal bli en ettertraktet arbeidstreningsarena for NAV, samt andre aktuelle grupper som for eksempel funksjonshemmede og langtidssykmeldte. Vi ser for oss ulike grupper i tilknytning til gårdsdrift, hagene, ungdomsgrupper i skogen, praksisplasser i kafeen og en mulighet for ulike kurs i regi av NAV på stedet. Det ville også være spennende å kunne tilby veiledning fra NAV til for eksempel skriving av jobbsøknader for å hjelpe folk hele veien fra sykdom til arbeid igjen.

Vi vil at gården skal bli en attraktiv arena for arbeidstrening, rekreasjon, opplæring, og sosialt entrepenørskap. I juni vedtok kommunestyret at de skulle skapes en lærlingeplass pr. tusende innbygger. Denne lærlingesatsningen bør også sees i sammenheng med dette, da noen av disse lærlingeplassene kan legges til Breivoll Gård. Her finnes det midler i både kommune og fylke som man kan søke støtte fra.

Vi ønsker også å tilrettelegge for tilbud til barnefamilier som sliter og ungdommer som faller ut av skolen. Et familievernssenter kan om ønskelig med tiden bygges opp med base fra en av husene på Breivoll Gård.

Kan man virkelig få til alt dette på Breivoll Gård? Begeistringens hus, gårdsdrift, familievernssenter, barnehage, friluftslivsaktiviteter, frivillighetssentral, OG et barnekunstsenter? Vi mener det. Eiendommen består i dag av 5 bygninger. Flere av bygningene kan fylle flere funksjoner. Vi trenger ikke gjøre alt. Men vi må gjøre det som fungerer best. Hvordan dette spennende og mulighetsskapende puslespillet skal se ut til slutt skal kommunen få være med å definere.

5.6 Samarbeid med BKM

Helt siden arbeidsgruppen ble nedfelt i mars 2011 har Breivolls Venner sett på ulike løsninger for hvordan man kunne bygge det beste driftsalternativet for Breivoll Gård. Vi har også gjennomført flere samtaler om en samarbeidsløsning med BKM. Vi har hele tiden ment at en driftsløsning for gården ikke handlet om enten eller, men både og. Breivolls Venner har stor respekt for BKM og den jobben de har nedlagt i eiendommen, og har også stor forståelse for at de ønsker å videreføre leieavtalen etter at de har investert så mye tid og krefter i å sette stedet i stand.

Våre innvendinger i saken handler om at disse betingelsene har vært en forutsetning for leieavtalen, og således helt som forventet. Vårt syn er at stedet etter endt leieperiode bør åpnes for allmennheten, som intensjonen til Aase Nørbech Alfsen var da hun solgte gården til kommunen på 60-tallet. Det betyr ikke at BKM ikke fortsatt kan bruke stedet, snarere tvert i mot. Stiftelsen ønsker å skape et alternativ som favner ALLE. Vi har etterstrebet å skape et

driftsalternativ for gården som inkluderer og som åpner opp stedet som en fellesskapsarena, der natur og friluftsliv, kultur, kreativitet og helse er i fokus.

Vi tar sikte på å overta ansvar for driften av Breivoll Gård når opsjonstiden utgår i 2018. Vårt håp er at BKM ser at de som en av våre samarbeidspartnere fortsatt vil ha nytte og glede av eiendommen. Vi har dessverre ikke klart å komme fram til en samarbeidsløsning på de månedene vi har hatt til rådighet, og kan derfor ikke skrive BKM inn i driftsalternativet vårt. Vi håper likevel at vi med kommunens hjelp kan komme fram til en god samarbeidsplattform med BKM – en løsning som ivaretar reguleringsbestemmelsen om «offentlig formål». Vi mener gården kan romme alle og at det bare krever god organisering mellom de ulike partene og aktivitetene som etableres. Dette arbeidet vil da ledes av stiftelsen, i tett samarbeid med kommunen og aktuelle aktører.

5.7 Tidsperspektiv

Selv om dagens leiekontrakt m/opsjon ikke utløper før 2018, er det fullt mulig for stiftelsen å starte opp sin virksomhet allerede i 2013. Dette vil være et viktig ledd for å bygge kapital for full oppstart i 2018. Se punkt 5.8.

I dagens leiekontrakt står det følgende i punkt 2 andre ledd:

Ås kommune får vederlagsfritt benytte eiendommen med tilhørende fasiliteter og utstyr til aktiviteter for fysisk funksjonshemmede barn og unge og psykisk utviklingshemmede i Ås kommune under ledelse av kommunens egen representant. Minimum i et omfang av en hverdag i uken, to helgedager i måneden i sambruk med DKM. Dessuten en sammenhengende uke i skolens ferie. For øvrig avklares bruken nærmere med de ansvarlige i kommunen før hvert skolesemester.

Dette fungerte godt en periode, men de siste årene har ikke denne bruksmuligheten blitt benyttet. Breivolls Venner mener at dersom kommunen ønsker at det etableres et NaKuHel-senter på Breivoll i 2018, så kan de allerede nå tilrettelegge for en slik etablering ved at stiftelsen får tilgang til kommunens rett til bruk av gården. Vi ser da for oss å bruke det gule «handikaphuset». Siden kommunen i kontrakten har muligheter til å avtale sin benyttelsesgrad av gården før hvert skolesemester, burde det la seg gjøre å åpne opp for annen type bruk enn det kontrakten skisserer i dag. Håpet er at vi kan disponere huset fritt innenfor de rammene NaKuHel-konseptet skisserer. Det innebærer alt fra kafédrift og etablering av en frivillighetssentral, til mulighetene for å starte en NaKuHel barnehage etter Askermodellen. Flere av disse tilbudene kan kombineres, for allerede i en oppstartperiode å kunne holde et godt aktivitetsnivå.

En slik gradvis oppstart vil også være gunstig dersom det lykkes å forhandle fram en samarbeidsløsning med BKM fra 2018.

5.8 Økonomi

Vi har støttet oss på regnskapstallene til NaKuHel Asker når vi nå har laget utkast til et enkelt budsjett, men ser at driften må bygges opp over tid, samt tilpasses lokale forhold. Vi har ikke tilgang til BKM's driftstall for gården, men Johan Alnes anslår i mail til Rikke Soligard 18.01.11 at driftskostnadene på Breivoll gård årlig beløper seg til rundt kr 600 000,- Dette er basert på BKM's anslag i formannskapssak 64/10. Det er ingen opplysninger om hva slags utgiftsposter og størrelser som ligger bak dette tallet, og det er derfor vanskelig for Breivolls Venner å

lage et verifisert budsjett. Vår budsjett må sees på som en skisse, men vi har vedlagt det komplette regnskapet til NaKuHel Asker for 2011 slik at man får skikkelig innsikt i tallmaterialet bak et NaKuHel-senter i full drift. Et mer konkret og fyldig budsjett vil komme på plass så snart vi får et evt. klarsignal til drift. Først da kan vi begynne å lande samarbeidsavtaler med aktuelle aktører, samt søke prosjektmidler og tilskudd. Vi får også håpe at vi innen den tid har fått klarhet i de reelle driftsutgiftene som er knyttet til Breivoll Gård. Vi har ikke tatt høyde for en samarbeidsløsning med BKM i budsjettet, siden dette ikke er avklart. Alle samarbeidsaktører som kommer inn i prosjektet må sees på som en bonus, både hva gjelder aktivitetsnivå og økonomi. Det er viktig for oss å vise at vi også vil kunne klare oss på «egen hånd» og ikke er priggitt store medaktører (med unntak av Ås kommune) for å lykkes i driften.

Det er også avgjørende for den endelige budsjettprosessen å få klarhet i hvilke investeringer BKM har gjort på gården når det gjelder utvikling og vedlikehold av eiendommen. En uavhengig tilstandsrapport som kan fastslå behov for investeringer for framtida må foretas slik at vi får et grunnlag til å utarbeide gode skjøtselsplaner for hver av bygningene.

Kommunen har, som tidligere nevnt, alle muligheter til å bidra til en bærekraftig NaKuHel-drift på Breivoll Gård. Ett av bidragsforslagene er at kommunen lar stiftelsen bruke gården uten kostnad, mot at stiftelsen ivaretar bygningsmassen. I dag betaler BKM kr 100 000,- i husleie pr. år, mot at de vedlikeholder og oppgraderer eiendommen i henhold til kontrakt. Disse 100 000,- kan da sees på som en investering fra kommunens side i tiltak innen folkehelse. Dette er en svært lav pris å betale for tiltak som *uten tvil* vil kunne gi svært god helsefremmende avkastning.

All aktivitet som stiftelsen skaper på gården må sees som et innbyggertilbud driftet på vegne av Ås kommune, med det mål å fremme helse, livskvalitet og trivsel hos innbyggerne. Får vi på plass et interkommunalt samarbeid rundt dette, vil det også ha stor betydning for innbyggere i hele Follo – noe som vil sette Ås i førersetet for folkehelsearbeidet i regionen. Det burde derfor være attraktivt for kommunen å tilrettelegge for dette, ikke bare økonomisk, men også gjennom å bidra med kompetanse og evt. arbeidskraft (teknisk etat). Alt overskudd som oppstår ved drift av Breivoll Gård skal gå til drift og utvikling av stedet.

Utkast til budsjett første driftsår – 2018

Driftsinntekter	Breivoll Gård	Regnskapstall Asker 2011
Offentlig tilskudd (NAV, Kommune, fylkeskommune)	1 400 000	2 835 000
Salgsinntekter/kafé	650 000	1 303 741
Medlemsinntekter	190 000	60 500
Aktiviteter NaKuHel-gruppene	80 000	166 495
Kursinntekter	100 000	200 000
Annen driftsinntekt (Leieinntekt, gaver, arr, m.m.)	400 000	809 427
Sum driftsinntekter	2 820 000	5 375 163

Driftskostnader	Breivoll Gård	Regnskapstall Asker 2011
Lønnskost	950 000	1 898 041
Produkter for videresalg og til aktiviteter	400 000	875 111
Annen driftskostnad (strøm, avgifter, kontorrek. m.m)	1 000 000	2 055 711
Sum driftsutgifter	2 350 000	4 828 863

Kommentar budsjett :

Budsjettet for første driftsår tar altså utgangspunkt i driftstallene fra NaKuHel Asker i 2011. Vi mener det er sannsynlig at et NaKuHel-senter på Breivoll i sitt første fulle driftsår vil kunne prestere ca. halvparten av hva Asker oppnår i dag. Eneste tallet vi har lagt høyere er medlemsinntektene, da vi har en god del større medlemsmasse enn Asker. NaKuHel Asker har 300 medlemmer, Breivolls Venner har allerede nå dobbelt så mange. Vi mener det er sannsynlig at vi innen 2018 vil ha minst 1 200 medlemmer.

Se årsregnskapet til NaKuHel Asker for mer detaljert informasjon. **Vedlegg 1.**

I årsberetningen til NaKuHel Asker kan man lese mer om bakgrunnen for tallene. Årsberetningen kan lastes ned fra følgende nettside: www.nakuhel.no

Vi har som mål å opparbeide oss en god startkapital innen 2018, som kan bære de nødvendige investeringer for å klargjøre gården for ønsket bruk. Vi mener det er sannsynlig at vi kan opparbeide oss en startkapital på 2 millioner kroner dersom Ås kommune tar ut sin kontraktsfestede bruksrett av gården i perioden 2013-2018 til fordel for stiftelsen. Om bruken av det gule «handikaphuset» fristilles helt til vårt bruk, altså utover kontraktens en dag pr. uke, to helgedager pr. mnd., samt en sommerferieuke i året - så kan startkapitalen antagelig økes betraktelig.

Plan for opparbeidelse av startkapital i perioden 2013-2018

Driftsinntekter 2013-2018	Totalt	Merknad
Kafédrift fra "det gule huset"	600 000	1
Medlemsinntekter fra Breivolls Venner	950 000	2
Gaver fra næringsliv, privatpersoner og org.	250 000	3
1 ukes sommerleir for barn inkl. kafedrift	750 000	4
Sum driftsinntekter	2 550 000	
Driftsutgifter 2013-2018	Totalt	Merknad
Lønns- og driftsmidler leirskoleaktivitet	250 000	4
Innkjøp kafé (utstyr og råvarer)	240 000	
Annet (markedsmateriell, kontorrek. m.m.)	25 000	
Sum driftsutgifter	515 000	
Startkapital 2018	2 035 000	

Kommentarer til planen:

Disse tallene er basert på kommunens minimumsbruk av gården i henhold til kontrakt. Ved fri bruk av det gule huset vil tallene øke tilsvarende.

1. Breivolls Venner har ved flere anledninger avholdt aktiviteter som har inkludert et serveringstilbud. Vi har fått inn opptil kr 3000,- på kioskvirksomheten som må anses som svært provisorisk og over et kort tidsrom (3 timer). Vi mener derfor det er et meget nøkternt anslag når vi sier at vi kan få inn kr 10 000,- pr. mnd. på et kafètilbud fra det gule huset med to fulle åpningsdager i mnd.
2. Breivolls Venner har, pr. 28.12.12, 612 medlemmer fordelt på 276 husstander og 9 organisasjoner/bedrifter. Dette gir en årlig medlemsinntekt på ca. 95 000,-. Medlemsmassen øker jevnt etter som foreningen blir stadig mer kjent. Vi anser det som betydelig lettere å få inn medlemmer etter at konseptet er landet og godkjent av kommunen. En fordobling av medlemsmassen i løpet av 2013 ansees som sannsynlig, særlig dersom kommunen åpner for at Breivolls Venner får bruke gården jevnlig i opsjonsperioden til BKM. Vi har inntil nå konsentrert oss om å verve medlemmer i Ås kommune. På nyåret vil vi også ta fatt på våre nabokommuner Ski og Oppegård.

Kontingent

Enkeltmedlemsskap: kr 200,-

Familiemedlemsskap: kr 400,-

Bedrift-/organisasjonsmedlemsskap: kr 1 000,-

Hjertemedlemsskap: kr 5 000,-

3. Vi registrerer en økende interesse for å gi gaver til prosjektet, altså bidrag utover medlemskontingenten. Vi tror at bidragslysten vil øke etter hvert som prosjektet vinner aksept og kommunen gir klarsignal om drift.
4. NaKuHel Asker arrangerer leirskoler hvert år, og prisen pr. barn er kr 2 150,- pr. uke. Vi regner det som sannsynlig at 50 barn årlig vil benytte seg av et slikt leirskoletilbud hos oss på Breivoll. Det kan være aktuelt å utarbeide dette tilbudet i samarbeid med Barnas turlag (DNT). Vi vil også ha full kafèdrift i leirskoleuka. Vi vil etterstrebe at det meste av aktiviteten foregår på frivillig basis, dette gjelder både kafèdrift og leirskolevirksomhet. Likevel vil vi kvalitetssikre tilbudet, og lønne utvalgte ansvarspersoner for å iverksette tiltak. Dette er særlig aktuelt for leirskolen, der vi vil ha en proff håndtering av opplegget.

5.9 Skjøtsel av bygningsmassen

Breivolls Venner forutsetter at det ved en endring av kontraktsforholdet for Breivoll Gård foretas en uavhengig kontroll av tilstanden på bygningsmassen slik at vi får en oversikt over nødvendige oppgraderings- og utbedringsbehov.

For bygningene må det utarbeides en tilstandsrapport for: Fukt/råte, elektrisk anlegg og bygningsteknisk/ bæring/ konstruksjon.

For uteområdet må det utarbeides en tilstandsrapport for: Dreneringsbehov og veistandard jf. kommunens skjøtselsplan for området.

Breivolls Venner vil med utgangspunkt i dette, og i samarbeid med kommunen, lage en prioritert plan for gjennomføringen av de tiltak det er behov for.

All opprusting og skjøtsel vil bli kontrollert/ administrert av en kvalifisert «gårdsvaktmester» og fagpersoner Breivoll NaKuHel knytter til seg. Deler av forefallende vedlikehold og annen skjøtsel vil bli utført som en del av arbeidstreningen gjennom NAV-tiltakene vi tenker lagt til driften. Fortløpende skjøtsel av uteområde; det vil si snømåking, gressklipping, ivaretagelse av bed og grøntareal knyttet til leiekontraktene vil bli fulgt opp gjennom rutiner knyttet opp mot NAV-treningen, dugnadsgrupper i Breivolls Venner og aktuelle NaKuHel-grupper. Arbeidet administreres av vaktmesteren.

Breivolls Venner mener det er nødvendig å dokumentere godt hva som utføres og hvordan vi sikrer at tiltak blir registret og gjennomført. Vi ønsker å innarbeide halvårskontroller med sjekklister av bygningene – utvendig og innvendig, med tanke på fuktinntrenging, tilstand på elektrisk anlegg og restaureringsbehov. Det vil hver høst lages en plan for skjøtsel som kan planlegges de neste to årene. Disse planene og kontrollistene vil bli fullt offentlige for kommunen som utleier, og vil sikre at kommunen til en hver tid har oversikt over hva som gjøres og hvilke tiltak som settes inn på Breivoll Gård. Breivolls venner ønsker å være transparent på hvilke tiltak og utbedringer de foretar slik at kommunen er kjent med de økonomiske rammene og prioriteringene.

6.0 Vår begrunnelse

Så hvorfor skal Ås kommune satse på Breivolls Venners driftsalternativ for Breivoll Gård? Først og fremst fordi det vil stå for en enorm verdiskaping som vil stå sterk langt inn i framtida. Noe av verdiene som skapes for innbyggerne vil oppstå raskt:

- Økt tilhørighetsfølelse
- Økt lokalt engasjement
- Sterkere lokale nettverk og et styrket lokalt fellesskap.
- Økt sosial aktivitet
- Mer variert og utstrakt bruk av HELE Breivoll friområde, noe som igjen fører flere folk ut i frisk luft
- Etableringen av arbeidstreningsarenaer på gården vil styrke enkeltmenneskers muligheter til å ta i bruk egne ressurser og oppleve mestring. Dette vil bidra til økt selvtillit og selvfølelse, samt gi økt tro på egne iboende evner.
- Økt trivsel
- Økt bevissthet om naturen og dens ressurser

Andre verdier vil vokse fram over tid, men disse vil til gjengjeld gi avkastning med renter:

- Bedre helse hos innbyggere i Ås og omegn. Et NaKuHel-senter på Breivoll Gård vil føre til økt utendørsaktivitet, sterkere sosiale nettverk og et økt tilbud av aktiviteter som bygger identitetsfølelse. Dette vil på sikt gi varig effekt på folks helse.
- Økt samfunnsengasjement i befolkninga. Man ser at det NYTTER når mange arbeider sammen for og nå felles mål. Dette vil kunne inspirere til å ta tak og skape endring også på andre arenaer i samfunnet.

6.1 Breivoll NaKuHel i et folkehelseperspektiv

NaKuHel Follo ønsker å bidra til en god folkehelse i Ås kommune og Folloregionen. Dette gjør vi ved å etablere en helsefremmende møteplass gjennom natur, kultur og sosiale aktiviteter. Alt i et helhetlig folkehelseperspektiv. Vi tror på et forebyggende perspektiv, og på å bygge på folkets ressurser i et samarbeid mellom offentlige og private aktører. Vårt prospekt er derfor godt forankret i folkehelseloven som stortinget vedtok i 2011.

Folkehelselovens formål er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Hva er så folkehelse? I folkehelseloven defineres det slik:

- a) *Folkehelse:* Befolkningens helsetilstand, og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning
- b) *Folkehelsearbeid:* Samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.

Et NaKuHel-senter på Breivoll vil kunne bidra med konkrete tiltak slik at Ås kommune styrker sitt folkehelsearbeid. Gjennom en kommunal satsing sammen med NaKuHel Follo vil

kommunen kunne innfri mange av de kravene de har, jfr. Folkehelseloven. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Det skal legges til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid i kommunen.

Ås kommunes folkehelseprofil 2012

Folkehelseloven legger til grunn at kommunene skal ha oversikt over folkehelseutfordringene i lokalbefolkningen, og sette inn målrettede tiltak for å imøtekomme disse.

Det har vært en jevn befolkningsvekst i kommunen de siste årene, og det er stor tilflytting av barnefamilier. Man må regne med at befolkningsveksten blir noe større enn de stipulerte 2% (kommuneplanen 2011-2023) når Veterinærhøgskolen og Veterinærinstituttet flytter til kommunen. Ås har en lavere andel eldre enn landsgjennomsnittet. Levekårene viser at befolkningen i Ås kommer godt ut. Vi er ikke mer syke enn gjennomsnittet av landes øvrige befolkning.

Utfordringen ligger på skole – ungdommene våre trives dårligere på skolen enn det som er vanlig ellers i landet, vurdert etter trivsel hos 10.klassinger. De opplever seg også mer mobbet enn landsgjennomsnittet. Mistriksel i undervisningssituasjonen påvirker elevenes motivasjon for læring og deres mestringsevne faglig. Trivsel og skoleprestasjoner i grunnskolen påvirker mulighetene til å fullføre videregående og høyere utdanning, og påvirker graden av aktivitet i arbeidslivet. Gruppen som faller ut av videregående skole og arbeidslivet har ofte dårligere helse, mindre sunne levevaner og dårligere økonomi enn de som ikke faller ut. Studier viser også at mange av de som faller ut sliter med å delta aktivt i fritidsaktiviteter og tilbud i lokalmiljøet. Breivoll NaKuHel ønsker å tilby denne gruppen tilrettelagte alternativer som kan skreddersys den enkeltes mestringsnivå, evner og behov, og slik bidra til at de blir mer aktive i eget liv. Deltagelse i gårdsdriften, kafévirksomheten samt i de ulike NaKuHel-gruppene kan være noen av tiltakene her. Begeistringsetatens Team Experience er en annen attraktiv ungdomsarena for personlig utfoldelse, mestring og utvikling.

Kommunens ansvar i folkehelsearbeidet

Kommunen skal, jfr. Folkehelselovens § 4 fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

NaKuHel Follo søker å forene folkehelsearbeidet mellom kommune, stat, fylkeskommune og frivillig aktører/ildsjeler.

Kommunen må legge inn resultater fra folkehelsestilstanden i sin planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jfr. plan- og bygningsloven § 10-1. NaKuHel Follo ønsker å være en del av kommunen sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11, der overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet

fastsettes for å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i folkehelseprofiler.

Kommunen skal i følge folkehelseloven iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer. Dette kan blant annet omfatte sosiale miljøer, reduksjon av rusmisbruk og fysisk aktivitet. Et NaKuHel-senter vil gi kommunen mange tiltak innenfor de utfordringer kommunen har med ungdomsmiljøet, men også med folkehelsearbeidet. Gode resultater må vedlikeholdes, og med økt befolkning er sosiale møteplasser spesielt viktig, ikke minst for å lage trygge og positive oppvekstmiljøer for barn og ungdom. Vi ser også at et NaKuHel-senter vil kunne bidra positivt ovenfor de utfordringer kommunen får knyttet til at vi lever lengre, setter høyere krav og ønsker mer aktivitet og en meningsfylt hverdag som pensjonister.

Gjennom samhandlingsreformen har kommunene fått større ansvar for folkehelsen. Undersøkelser i Norge, Sverige og Danmark viser at samfunnet vil spare milliarder på å få folk ut i aktivitet. Hvis dette skal lykkes, er det avgjørende at kommunen legger større vekt på forebyggende helsearbeid.

I et slikt perspektiv er det lett å se at det ligger et stort samfunnsøkonomisk potensiale i et NaKuHel-senter på Breivoll. Senteret vil, med kommunens hjelp, uten tvil bidra til å fremme befolkningens livskvalitet og helsetilstand. Dette fører altså igjen til god kommuneøkonomi, for alle vet jo at det er dyrere å reparere sykdom enn å skape arenaer som fremmer god helse.

Natur- og friluftslivsaktiviteters effekt på folkehelsen

Det er fastslått at dersom ikke seriøse tiltak settes i gang, risikerer dagens stillesittende barn å leve kortere enn sine foreldre. Dette viser både amerikanske og norske helseundersøkelser. Fysisk aktivitet forlenger livet med åtte år og utsetter kroniske sykdommer med 5-6 år viser rapport fra Helsedirektoratet. Ifølge prof. dr. med. Egil W. Martinsen er det ikke noe annet enkelttiltak som har større effekt på den totale helsetilstanden enn fysisk aktivitet.

Undersøkelser viser også at et stort flertall i befolkningen foretrekker å være utendørs når de skal være fysisk aktive.

Begrepet friluftsliv inneholder en stor mengde ulike aktiviteter, og interessen for friluftsliv synes økende. Noen finner ro og avstressing gjennom friluftslivet, mens andre finner utfordringer og opplevelse av spenning og mestring.

I et større flerårig prosjekt finansiert av Helsedirektoratet og gjennomført av Friluftslivets fellesorganisasjon sees det nærmere på suksessfaktorer i samhandlingen mellom kommuner og frivillige organisasjoner for å få til mer friluftslivsaktivitet. Erfaringene fra prosjektet viser at den mest effektive måten å få til mer friluftslivsaktiviteter på for alle, er når kommunen tar på seg å legge til rette for en aktivitetsarena i nærmiljøet og organisasjonene kan fylle stedet med sine ulike aktiviteter.

Bruken av friluftsområdene på Breivoll er svært stor sommerstid, da spesielt områdene rundt «hovedstranden». Et NaKuHel-senter på Breivoll Gård vil inspirere til å ta området i bruk gjennom hele året, samtidig som man vil kunne få en større spredning av de besøkende sommerstid. Slik det er i dag, er det hovedstranden som har desidert høyest besøksfrekvens. Til sammenlikning er strandområdene nedenfor gården svært lite brukt av den jevne

innbygger. Selv om bruken av Breivoll i dag er stor – da spesielt sommerstid, har Breivoll med åpen og tilrettelagt bruk av Breivoll Gård et stort potensial for økt aktivitet innenfor en rekke friluftslivsaktiviteter hele året igjennom.

Stedet egner seg blant annet for bading, soling, padling, roing, seiling, fiske, orientering, speiding, naturfotografering, leiraktiviteter, naturkunnskap (planter og dyr), turgåing m.m.. Stedet vil også egne seg som naturinformasjonssenter.

Som tidligere nevnt ser organisasjoner som DNT Oslo og Omegn, Oslofjordens Friluftsråd og Norges Padleforbund store muligheter for å få til mye aktivitet på Breivoll hvis ting legges til rette for det. I tillegg vil det være stor muligheter for en rekke andre organisasjoner til å bidra til å skape aktivitet i området. Breivolls Venner vil etterstrebe og finne gode samarbeidspartnere som vil bidra til dette.

Vi vinner selvsagt ikke bare fysisk helsegevinst av å røre på oss ute i naturen. Helseeffekten er vel så stor psykisk. Kontakt med naturen virker stressdempende, forebygger utbrenthet og gir generelt en økt følelse av trivsel og velvære. Humøret stiger, sansene stimuleres og kreativiteten øker når vi er i bevegelse ute. Det er masse mentalhygiene i frisk luft, i tillegg gir det grobunn for god søvn – og det i seg selv er jo bra for helsa.

Et NaKuHel-senter på Breivoll vil inspirere til økt friluftslivsaktivitet der folk bor, noe som vil gi god helseeffekt så vel mentalt som fysisk.

Breivolls betydning som natur- og friluftareal

Breivoll ligger som et stort natur- og friluftareal langs sjøen i et område som er preget av massiv utbygging og befolkningsvekst. Verdien av dette området vil derfor øke i takt med befolkningsveksten og nedbyggingen av andre arealer, både langs sjøen og andre steder.

Som naturområde er Breivoll svært mangfoldig. Langs strandkanten finnes det en variert strandvegetasjon med strandberg, strandeng og strandnær skog og kratt. I området innenfor er det ulike typer skog. Det er mest edelløvskog med til dels grove eiker, noe sumpskog, noe furuskog og blandingsskog og kantkratt. Det er også rester etter det gamle slåtte- og beitelandskapet med kantsoner av tørreng og tørrbergvegetasjon. Dette mangfoldet av vegetasjonstyper gjør at det er funnet mange forskjellige plantearter, blant annet nyresildre, maria nøkleblom, geitved, kjempesvingel, åkermåne og den akutt truede arten myrflatbelg. Det er så vidt vi vet ikke gjort systematisk artskartlegging av sopp, mose, lav, insekter og andre dyregrupper. Heller ikke plantelivet er kartlagt i detalj.

I 2000 gjennomførte Institutt for skog og landskap en kartlegging av biologisk mangfold i kommunen på oppdrag fra Ås kommune. I denne kartleggingen ble Breivoll vurdert som et svært viktig område.

Som friluftsområde er Breivoll et stort statlig sikret friluftsområde på 370 dekar innerst i Bunnefjorden. Dette er et av de største sikrede friluftsområdene ved sjøen i indre Oslofjord. I naturbasen til Direktoratet for naturforvaltning er områdets verdi satt til "svært viktig" med en brukerfrekvens på "svært mye". Området består av svaberg, sandstrender, skog og flere store åpne grassletter som innbyr til et mangfold av aktiviteter.

Området er det nærmeste friluftsområdet ved sjøen for store befolkningsmengder, ikke bare i Ås kommune, men også i Oppegård og Ski kommune. Området er lett tilgjengelig med flere parkeringsplasser. Stedet er barnevennlig og tilrettelagt for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Et NaKuHel-senter på Breivoll vil ikke bare øke kunnskapen om stedets mangfoldige natur, det vil også kunne øke bevisstheten rundt viktigheten av å ivareta området for morgendagens innbyggere. Å sikre tilgang på slike friarealer er svært viktig også for framtidens folkehelsearbeid.

Kulturaktiviteters effekt på folkehelsa

Det er ikke bare natur og friluftsliv som gir god effekt på vår mentale helse. Nå er det også påvist at kulturaktiviteter har innvirkning på hvordan vi har det psykisk. Dette er det forskere ved HUNT (Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag) som har oppdaget. De fant ut at folk som aktivt deltar i kulturlivet har det bedre med seg selv, har mindre forekomst av angst og depresjon enn folk som ikke deltar så aktivt.

En av årsakene til dette er at kulturaktiviteter ofte innebærer sosialt samvær og fellesskap. Vi deler ofte de kulturelle opplevelsene vi har med andre. En annen årsak er at man stimulerer til kreativitet, nærvær og mestring. En tredje årsak er at kulturopplevelser i sterk grad appellerer til følelsene våre og bringer oss i nærmere kontakt med oss selv.

Musikk, teater, litteratur og kunst behandler ofte temaer som kan være vanskelig å prate om, de får fram fortrente følelser og kan på hvert sitt vis både dempe og forsterke ulike sinnsstemninger. Mange opplever at de får bearbeidet vanskeligheter igjennom kreativ utfoldelse.

Men kultur er mer en musikk, litteratur, kunst og teater. Det er handler bl.a. også om stedsidentitet og bygdehistorie. Å bli kjent med egen kulturarv kan stimulere til økt tilhørighetsfølelse og samhold i befolkningen. Kulturaktiviteter er identitetsskapende. Det sier noe om hvem vi er og hvor vi kommer fra.

Kulturopplevelser er viktig hele livet, enten man er ung eller gammel, og det er kommunens oppgave å tilrettelegge slik at innbyggerne gjennom hele livsløpet har rik tilgang på kulturelle aktiviteter der de bor.

HUNT viser at man får best helsegevinst dersom man selv er aktiv (utøver) innen kultursegmentet, men man oppnår også helsegunstig effekt ved passiv konsumering av kulturopplevelser (som for eksempel ved å være tilskuer.)

Sett i lys av alt dette må kulturaktiviteter derfor være viktig ingrediens i folkehelsearbeidet. Et NaKuHel-senter på Breivoll vil kunne tilby et bredt spekter av kulturopplevelser. Dette vil vi gjøre gjennom NaKuHel-gruppene og ulike arrangementer som kafekonsserter, utendørsfestivaler, lokalhistorisk formidling m.m. Vi ønsker også å etablere et barnekunst-senter på gården, der barn og unge kan få utvikle egen kreativitet. Våre kulturaktiviteter skal i stor grad være såkalte lavterskeltilbud slik at de også når innbyggere som vanligvis ikke deltar i kulturlivet.

7.0 Etterord

I anledning NaKuHel-konseptets 25-årsjubileum ble det i november 2012 avholdt en stor konferanse i Asker. Her var både politikere, helsepersonell, kulturpersonligheter og aktører innen NaKuHel-konseptet samlet for å dele kunnskap om helhetstanken som NaKuHel-filosofien representerer. Representanter fra Helsedirektoratet var til stede, det samme var Direktoratet for naturforvaltning, UMB, UiO, HUNT m.fl. Alle var de skjønt enige: At man må tenke nytt for å møte framtidens helseutfordringer og at NaKuHel-konseptet slik det foreligger pr. i dag på mange måter er med på å stake ut en god kurs. Helse er mer enn molekyler, sa lege og professor Per Fugelli på konferansen. Han av alle burde vite hva han prater om.

Flere av seminarets foredragsholdere uttrykte stor bekymring for det økende sykefraværet norsk arbeidsliv nå opplever. Her bor vi i verdens beste velferdssamfunn og allikevel øker andelen av de som faller ut av arbeidslivet pga. sykdom. Den største årsaken til dette er psykiske lidelser. Hele 50% av oss er disponerte for psykisk sykdom. 32% av de som mottar uførepensjon har en psykisk lidelse. Dette er større enn den andelen som er uføre pga. muskel og skjelettrelaterte lidelser.

Albert Einstein sa en gang: *Den verden vi har i dag er skapt gjennom måten vi har tenkt på fram til nå. Vi kan ikke løse de problemene vi står ovenfor med å fortsette å tenke slik.*

Det er nye tider, slik som det alltid er når noe er lagt bak en og man ser framover. Man tar med seg gårsdagens erfaringer og bruker de aktivt for å utløse morgendagens muligheter. I samsvar med folkehelseloven og den nye samhandlingsreformen oppfordres altså nå landets kommuner til aktivt å satse på forebyggende folkehelse, og da særlig igjennom tiltak i samarbeid med lokale krefter. Man mener det er en viktig og klok investering, for på sikt å kunne skape økt livskvalitet for befolkningen, og ikke minst redusere de enorme helsemessige reparasjonskostnadene samfunnet står ovenfor i framtida.

Vi mener at Ås kommune igjennom å tilrettelegge for et NaKuHel-senter på Breivoll Gård har en ypperlig anledning til å imøtekomme flere av kravene som følger den nye reformen. I tillegg til helseaspektet er man med på en verdiskapning som umulig kan måles i kroner og ører. Til gjengjeld måles den i sterkere fellesskap, økt tilhørighetsfølelse og ikke minst i økt samfunnsengasjement. Dette er verdier som menneskeheten trenger å få styrket i møte med en stadig mer urolig verden. Breivolls Venner mener at et NaKuHel-senter på Breivoll gård vil kunne bli en slik varig verdiplattform.

Alt vi har skissert er mulig og mye av det er realiserbart allerede i dag. Vi ser fram til å komme i gang med arbeidet, og imøtekommer initiativ fra kommunen til å ta prosessen videre herifra.

Helt til sist vil vi rette en stor takk til Grete Patil, en dame som med sine mange hatter har vært en viktig sparringspartner for oss i prosessen. Grete arbeider ved UMB, er leder for Ås Krf og har vært involvert i NaKuHel Asker som varamedlem i styret der. Andre bidragsyttere vi gjerne vil takke er: Anna Trede og Anders Often. Anna for hennes kunnskap om økologisk landbruk og kjøkkenhagedrift, Anders for hans kunnskap om Breivolls flora. Alle disse tre har bidratt til dette prospektet sammen med Lena Holm Berndtsson, Hans Erik Lerkelund og Rikke Soligard - styremedlemmer i Breivolls Venner.

8.0 Kildemateriell

Kommunestyre-sak 33/11

Formannskaps-sak 64/10

Samspillet Natur-Kultur-Helse. NaKuHel-konseptet i teori og praksis, av Gunnar Tellnes

Mellom visjon og virkelighet. Erfaringer av Natur-Kultur-Helse-senteret i Asker 1995-96, av Elin A. Pausewang

www.nakuhel.no

Samhandlingsreformen

Folkehelseloven

Semsvannsmanifestet